

Напрям 6. Сучасні проблеми методики навчання української та зарубіжної літератури у закладах середньої освіти.

Генералова Аліна Максимівна

здобувачка вищої освіти 4 року навчання за першим (бакалаврським) рівнем спеціальності «Початкова освіта» навчально-наукового інституту педагогіки і психології Державного закладу «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка», м. Лубни (Полтавська обл.)

Науковий керівник: д.філ.н., проф. Кизилова В.В.

МОЖЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ Chat–GPT НА УРОКАХ МОВНО-ЛІТЕРАТУРНОГО ЦИКЛУ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

Сучасні інновації в освітній сфері все частіше спонукають здобувачів освіти, викладачів і вчителів використовувати новітні інформаційні технології. Зі з'явою нових цифрових пристроїв людина швидко знаходить потрібну інформацію, утім, часто перестає самостійно мислити, втрачає навички створювати тексти, логічно й послідовно висловлювати свої думки. Нещодавно світова спільнота отримала можливість застосування штучного інтелекту «Chat–GPT» у різних сферах діяльності. Він став доступним для використання і дітьми, і дорослими. Відтак, логічним постає запитання: які можливості «Chat–GPT»? Яка його користь і шкода? Як його можна використовувати в освітньому процесі?

Відомо, що ChatGpt – це чат-бот зі штучним інтелектом, що може працювати з текстом, програмним кодом, формулами та числами. Довкола ChatGPT виник сильний ажітаж, оскільки люди різних професій поставили собі запитання: «А чи зможе цей чат-бот замінити мене в найближчому майбутньому?» І це небезпідставні побоювання, адже ChatGPT отримав безліч схвальних відгуків. Наприклад, одна з авторок британської газети Guardian зазначила, що цей чат-бот згенерував текст, дуже схожий до створеного людиною [3].

Експерти в різних сферах висловлюють побоювання, що ChatGPT може вплинути на попит фахівців, які працюють з інформаційними технологіями, що він може негативно вплинути на демократію та ознаменувати кінець англійської мови у школах, оскільки чат-бот здатен генерувати пости для соцмереж та коментарі, що впливатимуть на думку людей. Може писати учнівські есе та контрольні, вести дискусії на наукові теми. Вже відомі випадки, коли студенти створювали завдяки чату дипломні роботи, а це серйозний виклик для системи освіти [3].

Напрямок 6. Сучасні проблеми методики навчання української та зарубіжної літератури у закладах середньої освіти.

Цей потужний інструмент може допомогти шкільним учителям полегшити та покращити свою роботу. За кордоном уже розробляють методи його використання на уроках і в позакласній навчальній діяльності. ChatGPT буде корисним педагогам для дослідження нових методик. Він дуже гарно підказує цифрові інструменти для вчителів. Важливо лише чітко формулювати завдання. Чат-бот також може допомогти в науково-методичній діяльності. Якщо раніше для написання статті потрібно було відкрити купу джерел, аналізувати їх, то тепер чат робить це замість нас. Він генерує абсолютно нові тексти з урахуванням того, що знаходить у Google. І робить це досить якісно. Він не просто видає визначення та уривки зі статей, а порівнює, робить висновки, рекомендує, що почитати далі [4].

Звісно, будь-які запропоновані чатом завдання вчителям варто передивитись та проаналізувати, а тоді вже давати в роботу дітям. Також особливо уважними потрібно бути до текстів українською мовою. ChatGPT поки що краще відповідає на запити англійською. Українською бувають граматичні помилки, тому потрібно зважати на цей факт. Чат-бот допоможе, підкаже, але взяти готовий текст і використати – поки що ні [3].

Важливо також враховувати, що ChatGPT зараз володіє інформацією до 2021 року. Усі наступні дані він отримує від користувачів. Тож, на відміну від Вікіпедії, яку постійно фільтрують і моніторять, чат-бот може видавати не завжди правдиву інформацію.

З'ява чат-бота з такими можливостями лякає педагогів тим, що учні перестануть виконувати завдання самостійно. Відтак, цей новий інструмент ставить завдання змінювати не парадигму контролю, а навчальний процес. Варто показувати дітям, що є така річ, як штучний інтелект, і він вже може замінити в багатьох речах людей. Тому, щоб бути успішними та мати перспективи, потрібно навчатися самим [4]. Для впровадження нових технологій варто показати вчителям, що це не складно. Напевно, в кожному навчальному закладі знайдеться 2–3 людини, які вже вміють і люблять працювати з інновацією, і вони зможуть допомогти іншим її опанувати. Але важливо, щоб керівництво школи підтримало цих людей [3].

Аналіз новітніх джерел з означеного питання дає змогу зробити висновок, що штучний інтелект не може замінити вчителя, а навпаки, якщо його правильно використовувати, він може допомогти йому на уроках.

Напрямок 6. Сучасні проблеми методики навчання української та зарубіжної літератури у закладах середньої освіти.

Як можна використати ChatGPT в початковій школі, наприклад, на уроці літературного читання? Спробуємо зупинитися на цьому питанні. Діти опрацьовують на уроках українські народні казки. Для перевірки знань учитель може звернутись до ChatGPT, надавши йому такий запит: «Створи 5 запитань з множинним вибором, щоб оцінити розуміння учнями казки «Чітко вказується правильна назва твору». І чат-бот надасть вчителю запитання, які він зможе використати при роботі на уроці. Можна запропонувати дітям написати твір на певну тему, а для прикладу такого твору вчитель може звернутись до чат-боту, ввівши такий запит: «Створи зразок добре написаного твору на [тему], який відповідає критеріям для оцінки “А” (найвища)» [1].

Педагог може звернутись до ChatGPT при проведенні дискусій на уроках літературного читання, особливо коли дитина соромиться брати участь у групових обговореннях та доводити свою точку зору. Для таких здобувачів освіти чудовим навчальним досвідом може стати спілкування з роботом. Спочатку потрібно ввести тезу та попросити ChatGPT надати зустрічну думку, а потім запропонувати учням самостійно надавати відповіді та відстоювати свою позицію[2].

За допомогою штучного інтелекту можна провести словникову роботу при опрацюванні того чи іншого тексту оповідання/повісті/казки. Наприклад, запитати в дітей: «Які слова в цьому тексті були їм незрозумілими?». Після того, як діти назвуть ці слова, запропонувати використати самостійно ChatGPT та знайти їх пояснення, а потім озвучити. Після цього необхідно надати дітям можливість звернутись до підручника й подивитись, яке тлумачення цих слів подано там, порівняти два пояснення.

Штучний інтелект можна використати, даючи дітям додому творчі завдання. Наприклад, створити малюнок до оповідання. На наступному уроці варто перевірити малюнки дітей, та запропонувати їм звернутись до чат-боту з пропозицією, аби він надав дітям свій малюнок до цього ж оповідання. Наступним кроком у роботі може стати пошук схожих малюнків.

Цікаво буде і здійснювати переказ художнього твору за планом, створеним ChatGPT. Крім того, цей віртуальний помічник допоможе вчителю дібрати мистецький контекст до того чи іншого твору художньої літератури: зразки музичних композицій, картини художників, скульптури, кінофільми, що сприятиме більш якісному засвоєнню матеріалу на уроці літературного

Напрямок 6. Сучасні проблеми методики навчання української та зарубіжної літератури у закладах середньої освіти.

читання. Утім, вважаємо, що на початковому етапі вчителю усе ж доведеться перевіряти якість виконання запитів до ChatGPT.

Навіть при підготовці свого уроку вчитель може звернутись до чат-боту із запитом надати розробку конспекту за тією темою, яка потрібна, з урахуванням особливостей дітей певного класу й вікової категорії. Вважаємо, що продуктивним стане і добірка за допомогою ChatGPT завдань і запитань для перевірки вивченого матеріалу (змісту художнього твору, теоретичної мовної або літературної теми, того чи іншого правила орфографії й пунктуації). Необхідною умовою успішності виконання такої роботи ChatGPT є чітке і конкретне формулювання запитів. Наприклад: створити кросворд для перевірки знань змісту художнього твору Марини Павленко «Хатка для Нехайка».

У кінці будь-якого уроку, як правило, проводиться рефлексія успішності. У цьому також може допомогти штучний інтелект. Учитель повинен надати йому такий запит: «Створи набір запитань, які учні можуть використовувати для рефлексії своєї успішності з [предмета] на основі поданих нижче критеріїв оцінювання, а також щоб визначити сфери, які потребують покращення». На основі цих запитань учні зможуть самостійно проаналізувати, чому новому вони навчилися на уроці, що їм вдалось, а що ні.

Отже, незважаючи на воєнний стан в Україні, непрості умови навчальної діяльності, революційні технології відкривають нам нові можливості для власного розвитку. Використання таких інтелектуальних асистентів, як ChatGPT, може допомогти покращити ефективність та якість освіти в Україні, забезпечуючи більш швидкий та зручний доступ до інформації, та допомагаючи вдосконалювати навчальний процес.

Список використаної літератури

1. Добірка запитів у Chat-GPT, які точно полегшать роботу вчителям. Нова українська школа : веб-сайт. URL: <https://nus.org.ua/articles/dobirka-zapytiv-u-chat-gpt-yaki-tochno-polegshat-robotu-vchytelyam/> (дата звернення 10.04.23).
2. Chat GPT- інноваційний помічник вчителя. На Урок: веб-сайт. URL: <https://naurok.com.ua/post/chatgpt-innovaciynyi-pomichnik-vchitelya> (дата звернення 02.04. 23).
3. ChatGPT доступний в Україні: що це таке і як він змінить освіту? Освіторія: веб-сайт. URL: <https://osvitoria.media/experience/kontrolnu-napyshe-shtuchnyj-intelekt-shho-take-chatgpt-ta-yak-vin-zminyt-osvitu/> (дата звернення 30.03.23).

Напрям 6. Сучасні проблеми методики навчання української та зарубіжної літератури у закладах середньої освіти.

4. Зробіть ChatGPT своїм асистентом: як учителю використовувати штучний інтелект для уроків. Знайшов: веб-сайт. URL: https://znayshov.com/News/Details/zrobit_chatgpt_svoim_asystentom_Yak_uchyteli_u_vykorystovuvaty_shtuchnyi_intelekt_dlia_urokiv(дата звернення 03.04.23).

Криворучко Маргарита Михайлівна

здобувачка вищої освіти 3 року навчання за першим (бакалаврським) рівнем історико-філологічного факультету МЕГУ імені акад. Степана Дем'янчука

Науковий керівник: к.пед.н., доц.. Овдійчук Л.М.

ІНТЕРАКТИВНІ МЕТОДИ АНАЛІЗУ ОБРАЗУ-ПЕРСОНАЖА НА УРОКАХ ЛІТЕРАТУРИ

Інтерактивні методи навчання – це методи навчання в педагогіці, що спрямовані на словесну і практичну взаємодію педагога та учнів, а також учнів між собою. В основі цього методу лежить принцип зворотного зв'язку, коли учень отримує відповіді, зауваження, поради від вчителя або однокласників стосовно його роботи на уроці. Ці методи активізують мисленнєві і комунікативні здібності учнів.

Під інтерактивним навчанням розуміємо спеціальну форму організації пізнавальної діяльності, яка має конкретну передбачувану мету: створити комфортні умови навчання, за яких кожен учень відчуває свою успішність, інтелектуальну спроможність, набуде якісних знань. Організація інтерактивного навчання передбачає моделювання життєвих ситуацій, використання рольових ігор, спільне вирішення проблеми на основі аналізу обставин та відповідної ситуації. Воно ефективно сприяє формуванню навичок і умінь, виробленню цінностей, створенню справжньої атмосфери співробітництва, взаємодії, дає змогу педагогу стати справжнім лідером учнівського колективу. [2] Як свідчать дослідження вчених, інтерактивне навчання ефективно сприяє формуванню вмінь, навичок, виробленню гуманістичних установок на моральні цінності. Під час інтерактивного навчання учні вчаться бути демократичними, вільно спілкуватися з іншими людьми, критично мислити.